



Yaz aylarında olmamıza rağmen SARS-CoV-2 enfeksiyonlarında artış görülmektedir!

Son aylarda COVID-19 olgu sayılarında dikkat çekici bir artış olduğu gözlenmiştir. Özellikle ileri yaştaki bireyler ve altta yatan hastalığı olan gruplar ağır klinik seyir açısından risk altındadır. Bu nedenle **enfeksiyonu olanların mutlaka maske takmaları, sağlıklı bireylerin ise korunma amaçlı kalabalık, iyi havalanmayan alanlardan kaçınmaları, diğer bireyler ile yakın teması sınırlandırmaları ve kapalı mekanlarda maske kullanmaya özen göstermeleri gereklidir.**

Dünya Sağlık Örgütü'nün küresel çapta yürüttüğü sürveyans verilerine göre, 27 Mayıs-23 Haziran 2024 tarihleri arasındaki dört haftalık raporlama döneminde SARS-CoV-2 PCR test pozitiflik yüzdesi **%5,6'dan %7,1'e** yükselmiştir. En belirgin artışın Türkiye'nin de dahil olduğu Avrupa Sürveyans Bölgesi'nde olduğu saptanmış, bu bölgedeki pozitiflik oranlarının %10,5'den %22,2'ye yükseldiği belirlenmiştir. 27 Mayıs–23 Haziran 2024 tarihleri arasında yeni COVID-19 enfeksiyonu tanısıyla **hastaneye yatışlarda %31** (20 000 olgu), **yoğun bakıma yatışlarda ise %12** (500 olgu) oranında artış görülmüştür.

SARS-CoV-2 devamlı değişim gösteren bir virüstür. Bu değişim küresel sürveyans kapsamında sürekli olarak izlenmektedir. Güncel surveyans çalışmalarında **endişe uyandıran varyantlar (VOC-Variant of Concern)** saptanmamakla birlikte, son Omikron varyantından evrilen, **dikkate alınması gereken varyantlar (Variant of Interest -VOI)** ve **gözlem altında tutulan varyantlar (Variant of monitoring-VUM)** tespit edilmiştir.

DSÖ güncel olarak BA.2.86 ve JN.1 olmak üzere iki VOI ile JN.1.7, JN.1.18, KP.2, KP.3 ve LB.1 olmak üzere beş VUM'u yakından takip etmektedir. **JN.1** şu anda küresel olarak en yaygın olan SARS-CoV-2 varyantıdır. Mevcut kanıtlar ışığında 15 Nisan 2024 tarihli son risk analizine göre, JN.1'in halk sağlığı riskinin küresel düzeyde hala düşük olduğu görülmektedir. Hem mevcut kitlesel bağışıklığın, hem de 2023-2024 dönemindeki SARS-CoV-2 Omikron XBB.1.5 subvaryantını içeren güncel aşılardan, çapraz reaksiyon ile JN.1 subvaryantına karşı koruyucu olmaları beklenmektedir. Dolayısıyla, diğer Omikron sub-varyant/alt türleri ile karşılaştırıldığında, JN.1'in halk sağlığı sistemleri üzerindeki yükü arttırması beklenmemektedir. Yapılan klinik ve in-vitro çalışmalarda da JN.1'in hastalık şiddetini arttırdığına dair bir veri elde edilmemiştir. Bununla birlikte JN.1'in immun yanıtı kaçabilme yeteneğinin ve bulaşıcılığının diğer Omikron varyantlarından; JN.1'den evrilmiş olan yeni FLiRT varyantlarının (KP.2, KP.3, LB.1 gibi) da JN.1'den daha yüksek olduğu için yakından izlenmeleri gerekmektedir.

Son yıllarda, sık görülen varyantlara karşı koruyuculuğu olan bivalan ve monovalan aşılar hazırlanmaktadır. Gıda ve İlaç İdaresi (FDA) 2024-2025 aşısının, JN.1 varyantının soyundan gelen KP.2 türünü de hedef alacak şekilde güncellenmesini önermiştir. CDC, COVID-19'un potansiyel komplikasyonlarına karşı korunmak için, 6 ay ve üzeri herkesin aşılama durumuna bakılmaksızın 2024-2025 COVID-19 aşısı ile aşılmasını önermektedir. Yaşa ve risk gruplarına bağlı olarak önerilen doz sayıları ve aşı uygulama şemaları değişmektedir. Moderna, Novavax ve Pfizer'ın güncellenmiş COVID-19 aşılarını bu sonbaharda satışa sunması beklenmektedir.

Her sene olduğu gibi sonbahar mevsimi yaklaşırken başta SARS-CoV-2, RSV ve influenza olmak üzere solunum yolu virüsleri değişen oranlarda olmak üzere bir arada toplumda dolaşımda olup, artmış morbidite ve mortaliteye yol açacaktır. Dünya genelindeki sağlık otoriteleri, epidemiyolojik ve genomik verilere dayanarak güncel aşılar ile bağışıklamayı önermektedir. Her yıl güncellenen influenza aşısı gibi, **ülkemizde** de güncel bir COVID-19 aşısının da en azından sağlık çalışanları ve ağır enfeksiyon riski bulunan kişiler için zamanında yapılacak girişimlerle sonbaharda temin edilmeye çalışılması gerekmektedir.

Sultan GÜLBAHÇE ORHAN ve Klinik Viroloji Çalışma Grubu Yürütme Kurulu

Kaynaklar:

- 1) www.cdc.gov/media/releases/2024/s-t0627-vaccine-recommendations.html
- 2) www.klimud.org/public/uploads/content/files/G%C3%9CNCEL_%C3%96NEML%C4%B0_COVID_varyantlar%C4%B1.pdf
- 3) www.who.int/publications/m/item/covid-19-epidemiological-update-edition-169
- 4) www.fda.gov/vaccines-blood-biologics/updated-covid-19-vaccines-use-united-states-beginning-fall-2024